

"Економската доминација на САД е завршена", изјавил Питер Друкер, еден од најголемите светски водачи на менаџмент.

Центарот на светската економија денес се нафтените блокови, ЕУ и АСЕАН. Не постои центар во овие економии.

Пишува:
Мишко ТАЛЕСКИ

Индија постепено станува не континентална, туку светска сила. Денес Медицинскиот факултет во Њу Делхи е најдобар на светот. Луѓето кои дипломираат технологија на Институтот за информациона технологија во индискиот град Банглор се едни од најдобрите на планетата. Исто така, Индија има околу 150 милиони луѓе, кои англискиот јазик го имаат како главен во комуникацијата. Со тоа Индија станува центар на светското знаење. Кога се прави споредба со НР Кина која, исто така, прераснува во светска економска сила, таа бележи своевидно заостанување зад Индија. Нејзина најголема слабост е малиот процент образовани луѓе. Имено, Кина има само 1,5 милиони универзитетски студенти, а брои население од една милијарда и триста милиони луѓе. Процентуално гледано со она што е просек во светот, Кина би требало да има повеќе од 12 милиони студенти. Натаму, постои огромна неразвиеност во внатрешноста на земјата, со голем број рурално население. Но, некои, пак, тоа го земаат како предност, бидејќи постои потенцијал за производство во разни стопански гранки. Сепак, за да дојде до тоа потребно е руралното население да преминува во градовите, што не е случај. Во Индија, пак, руралното население од 90 се намали на 54 проценти. Економистите велат дека Кина има осум проценти раст на бруто општествениот производ, а Индија само три. Како и да е, прогресот на Индија е далеку поимпресивен од оној на Кина.

АМЕРИКА СЕПАК ОСТАНУВА "ХИПЕР" СИЛА

Џефри Сакс во написот "Добредојдовите во векот на Азија" го предвидува идното сценарио од своја перспектива. Тој вели дека до крајот на 2005 година Кина, а можеби и Индија ќе го надминат растот на американската економија. Сепак, најистакнатите светски економски аналитичари и натаму ја сметаат Америка за "хипер" сила. И конзервативците и реалистите ја преувеличуваат домина-

СУДИР НА ЕКОНОМ

цијата на САД и нејзината трајна моќ. Американската моќ лежи во напредната технологија, која сè повеќе се распространува во светот. Економистите на Кина и на Индија се значајно помали од американската, но се проценува дека наскоро Кина ќе ја преземе доминацијата или ќе биде рамна на онаа во Вашингтон. Додека центарот на економските текови се поместува од Западот кон Азија, доминантноста на САД постепено ќе се намалува. Мерено според економските единици, американската економија денес е проценета на 10,7 трилиони долари и таа е речиси два пати поголема од кинеската, која е проценета на околу 6,3 трилиони долари и три пати е поголема од индиската, која изнесува 3,6 трилиони долари. И Кина и Индија ја прокоцкаат шансата за брз економски раст во првите децении по завршувањето на Втората светска војна, поради комунизмот на Мао Це Тунг и социјализмот на Нехру. Но, тоа е минато. Властите во Пекинг и во Њу Делхи се вртат кон иднината. Во Кина, од 1970 година наваму, бруто општествениот производ годишно расте за 10 отсто. Кина сè уште се идентификува себеси како земја во развој и тоа го прави мошне смислено. Во Индија, од 1991 година наваму, БОП годишно расте за околу 6 отсто. Меѓутоа, овој економски бум на двете земји ќе опаѓа со намалувањето на јазот меѓу приходите во Америка. Секако, војните, болестите и политичко-безбедносната нестабилност на азиските земји исклучително ќе влијаат на

економијата. Со тоа сите проценки за економски успех можат да се опишат како лоши и катастрофални.

РАМНОПРАВНОСТ НА СВЕТСКИТЕ ЕКОНОМИИ

САД денес се соочуваат не само со Индија и со Кина, туку и со остатокот од интегрираната азиска економија, која ја поврзува Јужна, Југоисточна и Североисточна Азија. Врз основа на сегашните трендови и како груба проценка на светскиот бруто општествен производ, тој сооднос би можел да биде 50-50. Влијанието на САД во светската популација ќе остане околу 5 отсто, што значи дека нејзината вкупна економска тежина може да се намали за една петтина од светскиот бруто производ. Гледано од политички агол, тоа ќе биде голем удар и за американската надворешна политика и дипломатија. Администрацијата на Буш не успеа да ги натера земјите соседи на Кина да му удрат економско ембарго на Пекинг, бидејќи државите сфатија дека напредна Кина е интерес и за нив самите. Некои американски стратегии имаат надеж дека динамичниот раст на Азија може да се ограничи. Под претпоставка успехот на Азија да продолжи со ова темпо, XXI век би можел да биде век на научен напредок без преседан, но со таков исклучок што американската економија ќе се навикне да биде рамноправен фактор во светските економски односи. Но, сега засега тоа е само во анализите и во

дат глобалната економија. Со тоа САД и натаму останаа единствената светска супер сила, што според одредени аналитичари претставува многу опасна нерамнотежа.

Американското стопанство, иако го забави својот раст, сè уште е жилаво и поуспешно од европското и од азиското. Тоа е за два пати поголемо од јапонското, кое е второ по големина во светот. На сметка на трошоци на одбраната и безбедноста Америка троши многу повеќе од останатите светски економии заедно.

СОЈУЗНИЦИ И РИВАЛИ

Ваквиот развој на светската геополитичка и економска сцена ја предизвикува ЕУ за одбраната да одделува многу повеќе пари од буџетот. Во американската јавност сè почесто се збо-

бен систем, иако сите нејзини земји-членки истовремено се во НАТО. Американците сметаат дека европските одбранбени сили ќе дејствуваат независно од нив. Многумина го поставуваат прашањето дали ваквиот развој на Европа може да се сфати и како сериозна противтежа на американската одбранбена доктрина и економија. Мислењата тука се поделени. Конзервативните кругови во Вашингтон веќе сметаат дека трансатлантското ривалство почнало да расте. Центрите на моќта, по својата природа, тежнеат да се борат за место, влијание и престиж.

ГРУПАТА 7 ВО ЕКОНОМСКА ОПАСНОСТ

Се претпоставува дека за 50 години Бразил, Индија, Кина и Русија би можеле да доминираат во сферата на светското стопанство, бидејќи ќе имаат бруто општествен производ поголем од САД, Јапонија и од некои европски земји. Ова е проценката на банката Голдман Сакс. Ако продолжи трендот на нивниот развој оваа група земји, некаде околу 2050 година, економски ќе ја надмине групата на седум индустриски најразвиени земји. Но, сепак нивното население и натаму ќе биде посиромашно од групата седум. Според прогнозите, Кина ќе стане прво светско стопанство. Од 2009 година, годишниот раст на Бразил, Индија, Кина и на Русија ќе го надмине растот на моментно водечките светски економски сили. Од 2025 година, стопанството на четирите земји ќе достигне 50 отсто од стопанството на Г7. Приближувањето на Г7 и овие четири земји најизразено ќе биде во наредните 25 години, а потоа би имало одреден застој, проценуваат експертите. Ако се остварат прогнозите за Бразил, Индија, Кина и Русија, тогаш и инвестициите од странство во тие земји неколкукратно ќе се зголемат. Со тоа листата на најразвиени земји драстично ќе биде променета, а најзначајните економски сили нема да бидат и најбогати, што уште повеќе ќе го искомплицира стратешкиот избор на компании.

СКИ ЦИВИЛИЗАЦИИ

предвидувањата. Индија и Кина во себе содржат разни извори на кризи, кои со години не можат да се надминат. По половина век т.н. независност, буржоазната не решила ниту еден од проблемите на Индија и на Пакистан. Модернизацијата на општеството е главен проблем. Во Индија уште постои кастински систем како остаток од времето на варваризмот. Ниту Индија, ниту Пакистан го немаат решено националното прашање, кое доведе до бурни настани, особено во Кашмир. Ниту една од овие држави во Азија, и покрај формалната сувереност и независност, не е навистина слободна. Всушност, во нив повеќе доминира империјализмот отколку пред половина век. Индија и Пакистан, како две нуклеарни сили, дојдоа на работ на војна. Тоа ја уназади економијата на двете земји што одеше во прилог на западните држави и натаму да ја предво-

рува дека приматот на економијата во светски рамки нема уште долго да трае и дека почнува да се намалува. Причина за тоа не е ниту Кина, ниту Индија, ниту исламскиот свет, туку ЕУ, политичката заедница која е во прогрес. Таа има способност во себе да ги обедини потенцијалите и историските амбиции на европските национални држави. Годишниот бруто општествен производ во ЕУ достигна околу 8.000 милијарди долари, додека американскиот е на ниво од 10.000 милијарди. Еврото почна да ја загрозува и доминацијата на американскиот долар. Европа јакне по колективната свест, истакнува свои јасни интереси и вредности, кои сосема се различни од американските. Во ЕУ се поведе и политичка дискусија за европскиот Устав и тој сега е на референдумско изјаснување кај земјите-членки. Чекор по чекор ЕУ создава свој одбран-

ADNAN REISEN
STUTTGART

ADNAN D.o.o. Lazani
Tel.: 048 / 473 315
Mob. 070 / 711 788

Büro Stuttgart
Tel. 0711 / 8 17 78 72
Fax 0711 / 8 17 78 73
Mobil 0171 / 5 46 32 20
e-mail: dautoski@web.de

70469 STUTTGART - Leobenerstr. 33 - FEUERBACH

FREIBURG
OFFENBURG
KARLSRUHE
STUTTGART
ULM
AUGSBURG
MÜNCHEN
KUMANOVO
SKOPJE
GOSTIVAR
KICEVO

VERBINDUNG MIT
SPOJUVANJE SO
STRUGA PRILEP
OHRID BITOLA

BALI D.o.o Struga
Mob. 070 / 247 920
0173 / 9410324

Büro Freiburg
Tel. 0761 / 500 235
Mob. 0170 / 411 7693

Büro Offenburg
Tel. 0781 / 17 48

Sekoja sreda, petok i nedela
Germanija - MAKEDONIJA
Sekoja sreda, sabota i nedela
Makedonija - GERMANIJA

Informacii i rezervacii od 900 do 2100 časot